

Sosiaali- ja terveysministeriön kansallista muistiohjelmaa 2012–2020 toteutetaan muistiystävällisessä kunnassa

Muistiystävällisen kunnan rakentamiseen tarvitaan ammattilaisia, joilla on syvällistä kokemusta muistisairaiden ihmisten kohtaamisesta ja hoidosta. Muistiystävällisyyttä ei voi kuitenkaan jättää vain ammattilaisten harteille, vaan jokainen meistä voi sitoutua muistiystävälliseen asenteeseen.

Sosiaali- ja terveysministeriön kansallisessa muistiohjelmissa 2012–2020 todetaan että ”asenneilmapiiriä on muutettava, jotta muistisairaat ihmiset voivat olla yhteiskunnan yhdenvertaisia jäseniä, elää mielekästä elämää ja saada ajoissa tarvitsemaansa tukea sekä kuntoutumista edistäviä hoitoa ja palveluja”.

Aivoterveyttä läheltä

Muistiystävällinen kunta on parhaimmillaan sellainen, jossa ihmisiltä ei vaadita aktiivisia päätöksiä eläkkeen aivoterveellistä elämää. Käytännössä tämä tarkoittaa kunnissa esimerkiksi

- matalan kynnyksen liikunta- paikkoja ja edullisia liikuntaryhmiä
- ympäristöä, joka on esteetön ja helposti hahmotettava
- aivoja hellivää terveellistä ruokaa ateriapalveluissa ja ruokaloissa
- harrastamisen ja uuden oppimisen mahdollisuuksia kaiken ikäisille esimerkiksi järjestöissä ja kansalaisopistoissa.

– Kunta, jonka palvelut ja ympäristö toimivat muistisairaiden ja omaisten näkökulmasta sujuvasti, on todennäköisesti myös muille kuntalaisille hyvä paikka elää, kuvailee Muistiliiton toiminnanjohtaja **Eila Okkonen**.

Hyvä hoito kannattaa

Panostamalla hyvään hoitoon ja kuntoutukseen voidaan pidentää muistisairaana ihmisen kotona asumisen aikaa jopa vuodella ja vähentää ympärivuorokautisen hoidon tarvetta. Muistisairaidenkin tarpeet ovat yksilöllisiä, joten tarjolla tulee olla juuri omaan elämäntilanteeseen sopivaa apua.

– Yhdelle tärkein apu voi olla kotihoito tai ateriapalvelu, toiselle kuljetuspalvelut tai henkilökohtainen apu, jonka turvin voi jatkaa aktiivista elämää, Okkonen selittää.

Parantuneen elämänlaadun lisäksi panostus hyvään hoitoon ja kuntoutukseen myös pienentää sosiaali- ja terveyspalvelujen kustannuksia. Jokaisella enemmän hoitoa, hoivaa ja kuntoutusta tarvitsevalla muistisairaalla ihmisellä on oltava oikeus muuttaa paikkaan, joka tuntuu kodilta ja jossa saa viettää mielekästä elämää.

Kunnilla on suuri vastuu huolehtia muistisairaana asiakkaan oikeuksien ja hoitotakuun toteutumisesta koko pitkän hoitoketjun ajan. Suurin osa muistisairaista asuu kotona ja yhä useampi yksin. Hoidon tarve ei noudata virka-aikoja. Kotiin tuotavia palveluita tarvitaan myös ilta- ja yöaikaan.

Kirsti Kuusterä, Muistiliitto ry

Muistisairauksien merkitys kansanterveyden ja -talouden kannalta kasvaa. Jotta tuleviin haasteisiin voidaan varautua, julkaistiin vuonna 2012 sosiaali- ja terveysministeriön johdolla laadittu kansallinen muistiohjelma. Muistiohjelma tukeutuu neljään kivijalkaan, jotka ovat 1) aivoterveystiedon edistäminen 2) oikeat asenteet aivoterveysteen, muistisairauksien hoitoon ja kuntoutukseen 3) hyvän elämänlaadun varmistaminen muistisairaille ihmisille ja heidän läheisilleen sekä 4) kattavan tutkimustiedon ja osaamisen vahvistaminen.

Muistiliitto: tietoa, tukea ja toimintaa

Muistiliitolla on 44 jäsenyhdistystä, joissa on yhteensä noin 14 500 jäsentä. Yhdistykset tarjoavat kaikille kiinnostuneille tietoa muistisairauksista ja aivoterveystiedosta sekä tukea muistisairauksiin sairastuneille ja läheisille. Yhdistykset edistävät muistiystävällisyyttä omalla alueellaan.

Lähimmän muistiyhdistyksesi yhteystiedot löydät Muistiliiton nettisivuilta, www.muistiliitto.fi. Muistiin liittyvissä kysymyksissä voit kääntyä oman maakuntasi Muistiluotsin, muistiyhdistyksen asiantuntija- ja tukikeskuksen, puoleen. www.muistiluotsi.fi

Muistineuvo-tukipuhelin tarjoaa muistisairauksiin liittyvää ohjausta ja neuvontaa maanantaisin, tiistaisin ja torstaisin (klo 12–17) numerossa 09 8766 550 (0,08 €/min.+pvm). Puheluihin vastaavat muistityön ammattilaiset.

Osa 2/7

Eläkkeensaajan elämää 100-vuotiaassa Suomessa

Artikkelisarjassa käydään läpi eläkkeensaajan aseman kehitystä Suomen itsenäisyyden alusta nykypäivään. Tässä osassa liikutaan 1930–40-luvuilla.

Keskinäisessä vakuuttamisessa aitoa auttamisen halua, ei aina taitoa

Suomalaisten eläketurva oli maailmansotien välisenä aikana muotoutunut moninaiseksi, mutta sangen reikäiseksi verkoksi. Valtiolla ja kunnilla oli virkaeläkkeensä. Monet erilaiset yksityiset eläkejärjestelyt eivät olleet kattavia.

Yksityistä ja keskinäistä eläketurvaa on kehitelty vuosisatoja. Jo keskiajalta periytyi eri ammattikuntien vaivais-, leski- ja orpoeläkekassoja. Lisäksi tehtaankassoja perustettiin 1800-luvun puolivälistä alkaen. Parhaimmillaan kassojen eläkkeet saattoivat olla jopa noin kolmanneksen vuosipalkasta.

Tehtaankassoilla oli kuitenkin virkamiesten eläkkeiden tavoin rajoittavia sääntöjä, esimerkiksi työpaikkaa vaihtaessaan yleensä menetti eläkeoikeutensa, ja vain pienelle osalle jäsenistä kassat toivat riittävästi tukea. Useat työnantajat lakkasivat tukemasta kassoja sisällissodan jälkeen.

– Kassoissa ei myöskään ollut vakuutusmatemaattista asiantuntemusta. Niitä ei juuri valvottu, vaikka laki eläke- ja muista avustuskassoista tuli voimaan jo 1897. Useimpien eläkekassojen varat hupenivat murto-osaan ensimmäisen maailmansodan inflaatiossa, toteaa tutkija Kimmo Kontio. Esimerkiksi hän nostaa vanhimman edelleen toimivan eläkekassan, Apteekkien Eläkekassan, jonka apteekkarit perustivat 1864.

– Tämän, niin kuin muidenkin jäljelle jääneiden ammattikuntien ja työväen eläkekassojen, asema säilyi pitkään hyvin ongelmallisena. Silti yritykset ja erehdykset eivät olleet turhia, koska ne loivat osaltaan pohjaa nykyiselle keskinäiselle työeläketurvalle.

Kohti kansaneläkettä

1930-luvun alun laman aiheuttamat sosiaaliset ongelmat osoittivat selvästi suomalaisen sosiaaliturvan vanhentuneisuuden. Kun lama hellitti ja SDP tuli hallitukseen, saatiin vauhtia sosiaalieuudistuksiin, joista tärkein eli kansaneläkelaki oli voimassa 1939–1956.

– Vanhuuden ja työkyvyttömyyden turvaavan kansaneläkkeen tarkoitus oli koskea koko väestöä, ei vain palkansaajia. Tuolloin vielä suurilukuisempi maaseutuväestö näki eläketurvan tarjoavan enemmän kuin sairausvakuutuksen, joka olisi toisena sosiaaliturvan päävaihtoehtona ollut mieluisampi SDP:lle, sanoo Kontio.

Kansaneläkevakuutus oli pakollinen aikuisväestölle ja perustui henkilökohtaisiin eläkesäästöileihin. Eläkeikä oli 65 vuotta. Toimeenpanoa varten perustettiin nykyäänkin eduskunnan alainen Kansaneläkelaitos.

Alkuperäinen kansaneläke ei koskaan saavuttanut tavoitteitaan. Vaatimattoman kahden prosentin maksun takia eläkkeet olisivat jääneet pieniksi ja voimaantuloaika oli pitkä. Sota ja inflaatio nakersivat maksukykyä. Kansaneläkerahastoilla kuitenkin tuettiin Suomen nykyaikaistamista ja mm. voimalaitosten rakentamista.

Kansaneläke ei myöskään nimestään huolimatta kattanut koko kansaa, koska voimaantulon hetkellä yli 55-vuotiaat jätettiin lain ulkopuolelle ja työttömyyseläkkeeseen vaadittiin vähimmäissäätöaikaa, vaikka eläkkeeseen kuuluikin pohjaosa.

Pauliina Shilongo

Lähteet:

Jaakkola, Jouko. Sosiaalisen kysymyksen yhteiskunta. Kirjassa *Armeliaisuus, yhteisöapu, sosiaaliturva: Suomalaisen sosiaalisen turvan historia*. 1994

Häggman, Kai. Suurten muutosten Suomessa. *Kansaneläkelaitos 1937–1997*. 1997

Tampereen Lapinniemen puuvillatehtaan 3. kerroksen kehäämön työväkeä 1924. Kuva: Työväen Arkisto.